

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของการเรียนการสอนสมัยใหม่ ซึ่งมุ่งส่งเสริมและแนวให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิต (Fjallbrant and Stevenson 1978 : 10) ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการค้นคว้าหาแหล่งข้อมูล ตลอดจนรู้จักรวบรวม คัดเลือก วิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกข้อมูลนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ (Irving 1978 : 31) ดังนั้น สถานศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จะต้องจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ห้องสมุดเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาวิชาความรู้ด้วยตนเอง โดยเปิดสอนวิชาการใช้ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง เพื่อช่วยให้การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันการศึกษาของไทยให้ความสำคัญต่อการสอนการใช้ห้องสมุดต่างกัน ดังเช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัยด้านวิชาชีพ เปิดสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ปม.) และระดับปริญญาตรี มีทั้งหมด 28 วิทยาเขต ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค บางวิทยาเขตได้เปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุดเป็นวิชาเลือกบังคับ บางวิทยาเขตเป็นวิชาเลือกเสรีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี ในคณะต่าง ๆ โดยใช้ชื่อวิชา ลักษณะวิชาค่าหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงเรียนแตกต่างกันแต่ละวิทยาเขตและคณะ (วรรณดี พุวีธนา 2526 : 23-27) แต่บางวิทยาเขตไม่ได้เปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้นักศึกษาบางวิทยาเขตมิได้รู้จักประโยชน์

ของห้องสมุด ไม่สามารถใช้บริการห้องสมุดได้อย่างถูกวิธี และมีปัญหาในการใช้ห้องสมุด ดังผลการวิจัยของเบญจมา สุวดี (2524 : 130) พบว่านักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาคำนวณหนึ่งไม่เคยใช้บริการห้องสมุดนักศึกษาที่ใช้บริการห้องสมุดนั้น ส่วนใหญ่ใช้บริการนาน ๆ ครั้ง และนักศึกษาล้วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับการใช้หนังสือและห้องสมุดประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดแก่นักศึกษาวิชาชีพให้คุ้นเคยกับการใช้หนังสือและห้องสมุดประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งในเวลาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาต่อไปในระดับอุดมศึกษาทางด้านวิชาชีพ ตลอดจนเมื่อสำเร็จการศึกษาก็สามารถใช้บริการของห้องสมุด ทำการค้นคว้าทางด้านวิชาการในอาชีพของตน โดยจัดให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น สอนตัวต่อตัวตามแต่โอกาส หรือความจำเป็น การปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ การนำชมห้องสมุด การบรรยายแทรกในวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

วิทยาเขตพระนครใต้ เป็นวิทยาเขตหนึ่งที่ไม่ได้เปิดสอนวิชาการใช้ห้องสมุดแบบทางการ แต่บรรณารักษ์ได้จัดให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ การนำชมห้องสมุดและสอนตัวต่อตัวตามโอกาสและความจำเป็น เพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้บริการห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยสอนให้รู้จักการใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิงอย่างถูกวิธี และการเขียนบรรณานุกรม เป็นต้น แต่บรรณารักษ์ต้องทำการสอนวิชาสามัญอื่น ปฏิบัติงานห้องสมุดและงานด้านอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้การส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดยังไม่สามารถเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลัดวกเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขตพระนครใต้มีประสิทธิภาพ และช่วยสงวนเวลาให้บรรณารักษ์มีโอกาสทำงานอื่น หรืออธิบายปัญหาอื่นที่ยากหรือซับซ้อนมากกว่าให้นักศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะมีการพิจารณาด้านการผลิตบทเรียนสำหรับผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง เรียกว่า บทเรียนแบบโปรแกรม หรือบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งหมายถึงบทเรียนซึ่งเตรียมการทุกอย่างในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนอย่างพหุผล ตั้งแต่วัตถุประสงค์ของบทเรียน ตลอดจนวิธีการและอุปกรณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ เนื้อหาที่ค้นคิดด้วยตนเอง บทเรียนจะประกอบด้วยเนื้อหาซึ่งแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ

(frame) มีลักษณะจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะเรียนต่อเนื่องกันเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัว กรอบต่าง ๆ เหล่านี้รวมเรียกกันว่า โปรแกรม การล่องนินแต่ละกรอบมีการอธิบายบทเรียนนั้น และมีการใช้แรงจูงใจเข้าประกอบทุกตอนไป ต่อจากนั้นตามด้วยคำถามให้ผู้เรียนได้ตอบและมีการตรวจเช็คคำตอบทันที และให้นักเรียนทำถูกมากที่สุด ไม่มีการเก็บความสงสัยไว้แต่อย่างใด ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อรู้ขั้นแรกผ่านไปแล้ว ก็รู้ขั้นต่อ ๆ ไป จนจบบทเรียนนั้น บทบาทของผู้สอนสำหรับการล่องนินแบบโปรแกรมนี้ ผู้สอนจะไม่ได้เป็นคนสอน แต่จะเป็นที่เลี้ยงคอยแนะนำเปลี่ยนจากผู้สอนที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน (ลูน่าท์ ปีทมาคม 2523 : 1) บทเรียนแบบโปรแกรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนตามความสามารถด้วยตนเอง นับว่าเป็นการล่องนินความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถเรียนในเวลาเท่าใด ที่ใดก็ได้ตามความพอใจของผู้เรียนเอง ผู้เรียนจะไม่เบื่อหน่ายในการเรียน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนเป็นขั้นตอนทีละน้อย และได้ทราบผลการเรียนทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเสริมแรง (reinforcement) (นิพนธ์ คู่ขปรีดี 2519 : 46)

บทเรียนแบบโปรแกรมมีหลายรูปแบบ อาจเป็นวัสดุตีพิมพ์เช่น หนังสือแบบเรียน หรือวัสดุไม่ตีพิมพ์ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ เทปบันทึกเสียง ภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพวาด การ์ตูน โปสเตอร์ แผ่นผัง หรืออาจอยู่ในรูปของสื่อหลาย ๆ อย่างรวมกันก็ได้ (Rice 1981 : 76)

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมในการล่องนินการใช้ห้องสมุดนั้น มีผู้สร้างขึ้นหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่เป็นการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม ส่วนการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมโดยใช้สื่อต่าง ๆ มาประกอบมีน้อยเท่าที่ปรากฏคือ การสร้างสไลด์เทปแบบโปรแกรม ซึ่งเป็นสื่อประสมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยทางประสาทสัมผัสและตาไปพร้อม ๆ กัน เพราะผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพไปพร้อม ๆ ฟังคำบรรยาย การผลิตชุดเทปแผ่นโปร่งใสเหมือนสไลด์เทปโปรแกรมแต่ใช้แผ่นโปร่งใสแทนที่สไลด์ วิธีการผลิตชุดเทปแผ่นโปร่งใสสะดวกและง่ายกว่าวิธีการผลิตสไลด์เทปโปรแกรม ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการถ่ายภาพ ผู้เรียนชุดเทปแผ่นโปร่งใส สามารถจดคำบรรยายในขณะที่เรียนนั้น และสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมขณะเรียน หรือขอย้อนดูภาพที่ยังสงสัยก่อนที่จะเรียนต่อไป นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำชุดเทปแผ่นโปร่งใสมาเรียนด้วยตนเอง โดยไม่ต้องง้อจอฉายเช่นสไลด์ก็ได้ โดยวางแผ่นโปร่งใสบนกระดาษขาว

(Cowan 1976 : 13) และเพื่อเป็นการรักษาแผ่นโปร่งใสไม่ให้ชำรุดง่าย จึงมีการถ่ายสำเนา ชุดเทปแผ่นโปร่งใสบนกระดาษ และเก็บเข้าแฟ้มพร้อมเทปบันทึกเสียงคำบรรยาย (Ruark 1977 : 18)

การที่ผู้วิจัยเลือกหัวข้อ "การเขียนรายงานการค้นคว้า" เพราะเห็นว่ารายงานการค้นคว้า เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาวิชาชีว นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำรายงานเกือบทุกวิชา แต่นักศึกษาประสบปัญหาในการเขียนรายงาน เพราะฉะนั้นนักศึกษามีได้รู้จักประโยชน์ของห้องสมุด และไม่สามารถใช้ห้องสมุดได้อย่างถูกวิธี ทั้งนี้เพราะการเขียนรายงานที่สมบูรณ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ห้องสมุด หรือเป็นผลที่ตามมาของการใช้ห้องสมุด ดังนั้น นอกจากนักศึกษาคควรจะได้เข้าใจหลักเกณฑ์และรูปแบบของรายงานการค้นคว้าที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นักศึกษาคควรได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษาค้นคว้า เข้าใจการอ่านหนังสือได้ดีขึ้นกว่าเดิม และมีความมั่นใจในการเข้าใช้ห้องสมุดประกอบการศึกษาค้นคว้า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคิดสร้างชุดเทปแผ่นโปร่งใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" โดยนำไปทดลองและหาประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุด ให้นักศึกษาสามารถใช้ศึกษาด้วยตนเอง ให้เรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเรียนรู้วิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ชุดเทปแผ่นโปร่งใสนี้อาจนำไปใช้ในการจัดช่วงบำบัดปัญหาการทำรายงาน (term paper clinic) ซึ่งจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายห้องสมุดกับอาจารย์ประจำวิชา เมื่อห้องสมุดทราบล่วงหน้าว่าอาจารย์จะให้ให้นักศึกษาทำรายงานในช่วงใด ก็อาจจัดเตรียมชุดเทปแผ่นโปร่งใสให้นักศึกษาได้ศึกษาในช่วงที่เขามีความจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าบทเรียนนี้จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมมากกว่าบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดบทเรียนเพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" เพื่อส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในระดับอาชีวศึกษา
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดเทปแผ่นโปรงใสที่สร้างขึ้น

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ชุดเทปแผ่นโปรงใสที่สร้างขึ้น ใช้ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการเขียนรายงานเพิ่มขึ้น หลังจากได้เรียนชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" แล้ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. บทเรียนชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" นี้สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขตพระนครใต้
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตพระนครใต้ ภาคปลาย ปีการศึกษา 2527 จำนวน 51 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่
 - 3.1 แผ่นโปรงใส เรื่องการเขียนรายงานการค้นคว้า มีเนื้อหา 3 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนต่าง ๆ ของรายงานการค้นคว้า
 - ตอนที่ 2 ลำดับขั้นในการเขียนรายงานการค้นคว้า
 - ตอนที่ 3 การเขียนบรรณานุกรม
 - 3.2 เทปบันทึกเสียงคำบรรยายแบบตลับ
 - 3.3 แบบทดสอบวัดผลการเรียน เรื่อง การเขียนรายงานการค้นคว้า เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก วัดพฤติกรรมการค้นคว้า ความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เลือกตัวอย่างประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลากจาก นักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขต พระนครใต้
2. สร้างชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" โดย
 - 2.1 ศึกษาวิธีการผลิตชุดเทปแผ่นโปรงใส
 - 2.2 ศึกษาเนื้อหาเรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" จากแบบเรียน ตำรา และคู่มือการสอนการใช้ห้องสมุด
 - 2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 2.4 สร้างแบบทดสอบตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
 - 2.5 สร้างชุดเทปแผ่นโปรงใส ให้มีเนื้อหาตามลำดับเค้าโครงที่วางไว้ ซึ่ง ว่าเป็นตารางประกอบด้วยเนื้อเรื่องย่อ และลำดับภาพโปรงใส
3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดย
 - 3.1 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองหาคุณภาพเพื่อทราบระดับความยาก อำนาจจำแนก และสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง เพื่อวิเคราะห์ และปรับปรุงแบบทดสอบก่อน นำไปทดลองจริง
 - 3.2 นำชุดเทปแผ่นโปรงใส ไปทดลองหาประสิทธิภาพโดยทดลอง 3 ครั้ง
 - 3.2.1 ทดลองชั้น 1 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขบทเรียน
 - 3.2.2 ทดลองชั้นกลุ่มเล็ก 10 คน นำบทเรียนที่แก้ไขแล้ว มาทดลอง เพื่อวิเคราะห์หาข้อบกพร่องของบทเรียนที่สร้างขึ้น และปรับปรุงแก้ไข
 - 3.2.3 ทดลองภาคสนาม จำนวน 50 คน นำบทเรียนที่แก้ไขแล้ว มาทดลองกับตัวอย่างประชากรจริง เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. วิเคราะห์ข้อมูล หาประสิทธิภาพของชุดเทปแผ่นโปรงใสตามเกณฑ์ 80 /80 และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนและหลัง เรียน โดยการทดสอบค่า t (t-test)

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กรอบ	หมายถึง เนื้อหาของบทเรียนที่แบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามลำดับชั้น จากง่ายไปหายาก และต่อเนื่องกันในแต่ละกรอบจะมีคำอธิบายและ คำถามตามความเหมาะสมของเนื้อหา และมีคำเฉลยให้ผู้เรียนตรวจ คำตอบได้ทันที เพื่อให้สามารถรู้ผลการเรียนได้
การเขียนรายงานการค้นคว้า	หมายถึงขอบเขตของเนื้อหาในบทเรียน ได้แก่ เรื่อง ส่วนต่าง ๆ ของรายงาน ลำดับขั้นตอนการเขียนรายงาน และการเขียนบรรณานุกรม
ชุดเทปแผ่นโปร่งใส	หมายถึงบทเรียนแบบโปรแกรมที่ใช้แผ่นโปร่งใสประกอบเทปบันทึกเสียง แบ่งเนื้อหาออกเป็นสั้น ๆ และมีความต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อจบ เนื้อหาในแต่ละช่วงสั้น ๆ จะหยุดให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด และผู้เรียน สามารถตรวจคำตอบของตนเองได้ทันที
บทเรียนแบบโปรแกรม	หมายถึงบทเรียนที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยเสนอเนื้อหาในรูปแบบ ของกรอบที่บรรจุเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามท้าทายให้ผู้เรียนคิดแล้วตอบ และมีคำเฉลยให้ทราบผลทันที เมื่อผู้เรียนเรียนจบแล้วจะได้ความรู้ ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สร้าง กำหนดไว้
บทเรียนแบบโปรแกรม ชนิดเส้นตรง	หมายถึงบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดที่ผู้เรียนต้อง เรียนตั้งแต่กรอบต้น จนถึงกรอบสุดท้าย จะข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งไม่ได้ โดยสิ่งที่เรียน จากกรอบแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานในการเรียนกรอบต่อ ๆ ไป
แบบทดสอบ	หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ของผู้เรียนก่อน เรียนและหลัง เรียน บทเรียนแล้ว ซึ่งเป็นชุดเดียวกัน โดยสร้างขึ้นให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม
แบบฝึกหัด	หมายถึงคำถามในบทเรียน โดยผู้เรียนจะได้ทำเป็นช่วง ๆ และ ผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ทันที หลังจากผู้เรียนทำแบบฝึกหัดแล้ว

ประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์

80/80

หมายถึงคุณภาพของบทเรียนที่จะทำให้ผู้เรียนตอบคำถามต่าง ๆ ในบทเรียนถูกต้องมากที่สุด และสามารถลုပ်ได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ 80/80 80 ตัวแรก คือคะแนนเฉลี่ยที่ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดได้

คิดเป็นร้อยละ

80 ตัวหลัง คือคะแนนเฉลี่ยที่ผู้เรียนตอบแบบทดสอบได้

คิดเป็นร้อยละ

ผู้เรียน

หมายถึงนักศึกษา ที่ไปในการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดเทปแผ่นโปรงใส เป็นนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2527 ของวิทยาเขตพระนครใต้ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

จำนวน 61 คน

ระดับอาชีวศึกษา

ระดับการศึกษาวิชาชีพในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยพระนครใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" เพื่อส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในระดับอาชีวศึกษา
2. ชุดเทปแผ่นโปรงใสที่สร้างขึ้น นักศึกษาสามารถเรียนรู้และทดสอบได้ด้วยตนเอง
3. ช่วยแก้ปัญหาแก่บรรณารักษ์ในการผลิตอุปกรณ์การสอน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถใช้หนังสือและห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. กระตุ้นให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการผลิตอุปกรณ์ ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดแบบโปรแกรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

ชุดเทปแผ่นโปรงใส เรื่อง "การเขียนรายงานการค้นคว้า" นี้ เหมาะสำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขตพระนครใต้เท่านั้น แต่อาจนำไปใช้ส่งเสริมการใช้หนังสือและห้องสมุดในวิทยาเขตอื่น ๆ ได้โดยนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับแต่ละวิทยาเขต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. บทเรียนแบบโปรแกรมในการสอนการใช้ห้องสมุด

- 1.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ
 - 1.2 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม
 - 1.3 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดที่ใช้กับสื่อ
2. การใช้แผ่นโปร่งใสในการสอนการใช้ห้องสมุด

งานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมในการสอนการใช้ห้องสมุด

งานวิจัยในประเทศ

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมในการสอนการใช้ห้องสมุด พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนแบบโปรแกรมในรูปของสื่อต่าง ๆ มีน้อยมาก ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ และเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่สร้างขึ้น ดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ

งานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ ได้แก่งานวิจัยของมณีรัตน์ พรหมสุวรรณ์ศิริ (2521 : 34-36) บุญถิ่น คิตโร (2521 : 45-48) และประชุม พลเมืองดี (2523 : 37-41) มณีรัตน์ พรหมสุวรรณ์ศิริ ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด เรื่อง " การเขียนรายงานการค้นคว้า " ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมการคูณกับ การสอนตามปกติ บุญถิ่น คิตโร ได้เปรียบเทียบผลการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด โดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการสอนตามปกติ เรื่อง " เลขหมู่หนังสือ การจัดหนังสือบนชั้น และบัตรรายการ " ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนประชุม พลเมืองดี ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า เรื่อง " วัสดุห้องสมุดวารสารและหนังสือพิมพ์ " ในระดับประกาศนียบัตรการศึกษายันสูง โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม

กับการล่อนปกติ ผลการวิจัยของมณีรัตน์ พรหมสุวรรณะศิริ และประชุม พลเมืองดี สอดคล้องกันคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม และกลุ่มควบคุมซึ่งสอนตามปกติไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้มณีรัตน์ พรหมสุวรรณะศิริ พบว่า ภาพการ์ตูนสีในบทเรียนมีส่วนดึงดูดความสนใจ แต่ไม่มีส่วนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่อย่างใด เช่นเดียวกับประชุม พลเมืองดี พบว่า นักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรม มีความพึงพอใจในการเรียนมากกว่านักศึกษาที่เรียนจากการสอนตามปกติ แต่ผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยของ บุญถิ่น ทิศโร พบว่า นักเรียนที่เรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรม มีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนตามปกติ

2. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม ได้แก่ งานวิจัยของพรประภา จุลพิปล่าสน์ (2524 : 65-66) และ จิรพร ทานัชฉาลัย (2525 : 39-41) พรประภา จุลพิปล่าสน์ ได้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่อง "หนังสืออ้างอิง" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 90/90 ส่วน จิรพร ทานัชฉาลัย ได้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "ประเภทและส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยของพรประภา จุลพิปล่าสน์ และ จิรพร ทานัชฉาลัย สอดคล้องกันคือ นักเรียนเรียนบทเรียนและทำแบบฝึกหัดได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 96.02 และ 92.72 และการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนเรียนบทเรียนแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้น ผลการวิจัยที่ต่างกันคือ พรประภา จุลพิปล่าสน์ พบว่านักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนได้คะแนนร้อยละ 90.72 ซึ่งพอดีกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ต่างจากผลการวิจัยของ จิรพร ทานัชฉาลัย ซึ่งพบว่านักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนได้คะแนนร้อยละ 73.16 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ จิรพร ทานัชฉาลัย ได้วิจัยเพิ่มเติมพบว่า นักเรียนชั้น ม. 4 และ ม. 5 มีผลการเรียนระดับเดียวกัน แต่ผลการเรียนของนักเรียนหญิงและชายไม่อยู่ในระดับเดียวกัน

3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดที่ใช้กับสื่อ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนการไ้ห้องสมุด โดยใช้บทเรียนโปรแกรมในรูปของสื่อเทปที่ปรากฏมีเพียงงานวิจัยของเบญจวรรณ อรุณฤทธิกุลชัย (2527 : 63-65) ซึ่งได้สร้างสไลด์เทปโปรแกรมเรื่อง "การปฐมนิเทศห้องสมุด" สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จำนวน 60 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของสไลด์เทปโปรแกรมตามเกณฑ์ 85/85 ผลการทดลองสไลด์เทปโปรแกรมที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 86.87/84.19 แสดงว่านักเรียนเรียนบทเรียนและทำแบบฝึกหัดในสไลด์เทปโปรแกรมได้คะแนนร้อยละ 86.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.19 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเล็กน้อย และจากการวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสไลด์เทปโปรแกรม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนเรียนบทเรียนแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมในการสอนการไ้ห้องสมุดในต่างประเทศ พบว่าเป็นงานวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับวิธีการสอนต่าง ๆ กัน คือวิธีการบรรยาย วิธีการให้นักศึกษาชมห้องสมุดด้วยตนเอง และวิธีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องช่วยสอน

ผู้ที่ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอนการไ้ห้องสมุด โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับวิธีการบรรยาย คือ Hansen (1975: 41-A) Phillips และ Raup (1979: 420-423) และ Kenney (1984: 35-41) Hansen ได้เปรียบเทียบการปฐมนิเทศการไ้ห้องสมุดโดยใช้วิธีการบรรยาย กับบทเรียนแบบโปรแกรมในรูปของเทปตลับ (audiocassette) และบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม โดยทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเรียงความภาษาอังกฤษ (English Composition Course) ของ University Parallel College Transfer Students (UPCTS) ส่วน Phillips และ Raup ได้เปรียบเทียบวิธีสอนการไ้บัตรยืมวารสาร โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการบรรยาย โดยทดลองกับนักศึกษาลำดับบัณฑิตการเกษตรวูลสเตอร์ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอไฮโอ (Wooster Agricultural Technical Institute Ohio State University) และ Kenney

ได้เปรียบเทียบการสื่อสารโดยใช้บัตรรายการและตรรกษณิวารสาร โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการบรรยายโดยทดลองกับนักศึกษาที่เรียนวิชาการสื่อสาร (Communication) มหาวิทยาลัยฮุสตัน-วิกตอเรีย (University of Houston-Victoria) ผลการวิจัยของ Hansen และ Kenney สอดคล้องกันคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการบรรยาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและนักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม มากกว่าเรียนโดยวิธีการบรรยาย และ Hansen พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมในรูปของ เทปตลับ กับนักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเป็นเล่ม มีผลการเรียนและความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิจัยที่ต่างกันคือ Phillips และ Raup พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการบรรยายไม่แตกต่างกัน

นอกจากการเปรียบเทียบวิธีการสอน 2 แบบ คือใช้บทเรียนแบบโปรแกรมและวิธีการบรรยายแล้ว มีงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีการสอนการใช้ห้องสมุดโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม การสอนแบบบรรยาย และให้นักศึกษาลำรวจห้องสมุดด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับคำสอนใด ๆ คืองานวิจัยของ Hooks (1980: 8-A) และ Surprenant (1982: 31-37) Hooks ได้ทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยอินเดียนา แห่งรัฐเพนซิลเวเนีย วิทยาเขตอาร์มสตรอง (Armstrong Campus of Indiana University of Pennsylvania) ส่วน Surprenant ได้ทดลองเปรียบเทียบการสื่อสารโดยใช้บัตรรายการ และตรรกษณิวารสาร โดยทดลองกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งมิชิแกน (Michigan Technological University) และนักศึกษามหาวิทยาลัยมินนิโซตา ณ เมืองดูลูธ (University of Minnesota Duluth) โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มให้เรียนโดยวิธีการบรรยาย และใช้บทเรียนแบบโปรแกรม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม ไม่ได้รับคำสอนใด ๆ ผลการทดลองสอดคล้องกันคือ ผลการเรียนของกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสื่อสารใช้ห้องสมุดสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับคำสอนใด ๆ และคะแนนของนักศึกษากลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีการบรรยาย นอกจากนี้ Surprenant พบว่าการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมให้ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความจำ และการนำไปใช้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทเรียนแบบโปรแกรมเหมาะกับการสอนเนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม การเรียนรู้ด้านความรู้ ความจำ และการนำไปใช้

นอกจากนี้ Whitson (1983: 3743-A) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติในการเรียน เรื่องการใช้สำมะโนเชิงจิตวิทยา (Psychological Abstracts) โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม การบรรยาย และไมโครคอมพิวเตอร์ โดยทดลองกับนักศึกษาปริญญาตรี ที่เรียนวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยในแถบเทือกเขาร็อกกี (Rocky Mountain) ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่การสอนการใช้ห้องสมุดโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย และนักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมมากกว่า เรียนด้วยวิธีการบรรยาย

การใช้แผ่นโปร่งใสในการสอนการใช้ห้องสมุด

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนการใช้ห้องสมุดเท่าที่ปรากฏคือ งานวิจัยของสุชาดา อมรพิเชษฐ์กุล (2522 : 51-53) ผู้วิจัยได้สร้างแผ่นโปร่งใสเรื่อง "เลขหมู่หนังสือ และการจัดเรียงเลขหมู่หนังสือ" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 25 แผ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้และไม่ใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอน เมื่อเรียนจบบทเรียนและเมื่อเรียนผ่านไปแล้ว 1 เดือน โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดบวรเมษนาคานนท์ จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และควบคุม 30 คน ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนดีกว่าการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอน และสุชาดา อมรพิเชษฐ์กุล ได้สรุปเพิ่มเติมว่า การใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนใช้เวลาน้อยกว่า และนักเรียนมีความทรงจำดีกว่าการใช้แผ่นโปร่งใส ประกอบการสอน

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนการใช้ห้องสมุดในต่างประเทศ เป็นเพียงการเล่นอรายงานของ Landman (1964: 923-924) และ Sverdlik (1965:

4516-4518) Landman ได้ใช้แผ่นโปร่งใสรูปการตูนประกอบการสอนการใช้ห้องสมุดระดับ
ประถมศึกษาที่โรงเรียน อันดาอุสเซีย (Andaiussia School) เมืองฟีนิกซ์ (Phoenix)
รัฐออริโซนา (Arizona) ส่วน Sverdlik ได้สร้างแผ่นโปร่งใส เรื่อง "หนังสืออ้างอิง"
สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนอีรามุส ฮอลล์ (Eramus Hall High School)
เมืองบรูคลิน (Brooklyn) รัฐนิวยอร์ก (New York) ทั้ง Landman และ Sverdlik
เห็นว่าการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนการใช้ห้องสมุดให้ผลคุ้มค่า นักเรียนมีความตั้งใจ
เรียนมากขึ้น ช่วยประหยัดเวลาในการสอน นอกจากนี้ Landman ได้กล่าวถึงผลดีของการ
ใช้แผ่นโปร่งใส และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะว่า สามารถฉายได้ในห้องเรียน ผู้สอนสามารถ
ดูขึ้นเรียนได้ และหันหน้าเข้าหาผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่าการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอนการใช้ห้องสมุด ทำให้นักเรียน
มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้นในการเรียนและใช้เวลาเรียนน้อยกว่าปกติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย